

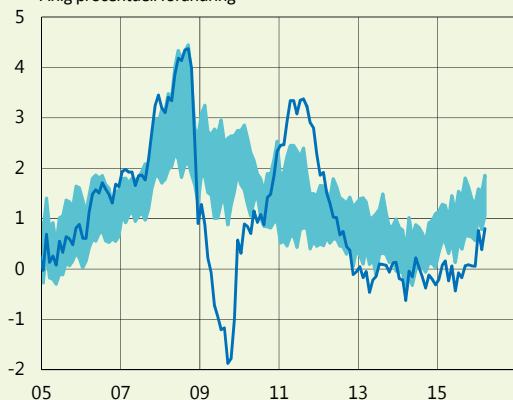
FÖRDJUPNING – En bredare bild av prisutvecklingen i Sverige

Riksbankens mål är att inflationen mätt med Konsumentprisindex (KPI) ska uppgå till 2 procent. I denna fördjupning ges ett bredare perspektiv på prisutvecklingen i Sverige. Inflationen mätt med KPI är fortfarande låg men en stigande prisökningstakt syns i mått på den underliggande inflationen, bland undergrupperna i KPI samt i priser i tidigare led än konsumentledet. Detta bedöms delvis hänga samman med att kronan har försvagats under senare år. Men en växande ökningstakt i mer inhemska bestämda priser är en indikation på att även det stigande resursutnyttjandet har börjat påverka prisökningstakten.

Den underliggande inflationen stiger

Inflationen mätt med KPI har varit låg under de senaste åren och uppgick i mars till 0,8 procent. Rensat för effekten av fallande bostadsräntor är dock inflationen högre och ökningstakten i KPI med fast ränta (KPIF) uppgick till 1,5 procent. Ökningstakten i många konsumentpriser har stigit trendmässigt under de senaste två åren. Detta syns bland annat i utvecklingen i olika mått på den så kallade underliggande inflationen (se diagram 3:13). Kronans försvagning sedan början av 2014 är en viktig förklaring till detta men det stigande resursutnyttjandet bedöms också ha haft viss betydelse.

Diagram 3:13. KPI och olika mått på underliggande inflation
Årlig procentuell förändring

Anm. Fältet visar det högsta och lägsta utfallet bland olika mått på underliggande inflation. De mått som inkluderas är KPIF, KPIF exklusive energi, KPIF med konstant skatt, UND24, Trim85, HIKP exklusive energi och icke förädlade livsmedel, persistensviktad inflation, faktor från principalkomponentanalys och viktad medianinflation.

Källor: SCB och Riksbanken

Underliggande inflation är inte ett entydigt begrepp och kan beräknas på olika sätt. Ett vanligt sätt är att exkludera vissa förutbestämda komponenter från KPI som anses spegla mer tillfälliga och kortvariga prisförändringar. KPIF exklusive energi är ett exempel på ett sådant mått. Andra sätt att mäta den underliggande inflationen är att med hjälp av statistiska metoder systematiskt exkludera eller

minska betydelsen av varu- och tjänstegrupper vars priser varierar kraftigt.¹⁷

Samtliga mått på den underliggande inflationen har det senaste året indikerat en högre inflation än ökningstakten i KPI. Det är främst fallande räntekostnader för hushållens boende som bidragit till detta. Hushållens räntekostnader ingår i KPI men har under det senaste året inte i samma utsträckning påverkat måtten på underliggande inflation.¹⁸

Bland undergrupperna i KPI syns den tydligaste uppgången i prisökningstakten i varu- och livsmedelspriserna. Dessa ökade betydligt snabbare 2015 än 2014 (se diagram 3:14). Kronförsvagningen som skedde under 2014 fram till mitten av 2015 bedöms vara en viktig orsak till uppgången eftersom många av dessa varor har ett relativt högt importinnehåll. Sedan mitten av 2015 har dock kronan förstärkts och prisökningstakten har därmed avtagit något både i varu- och livsmedelspriserna.

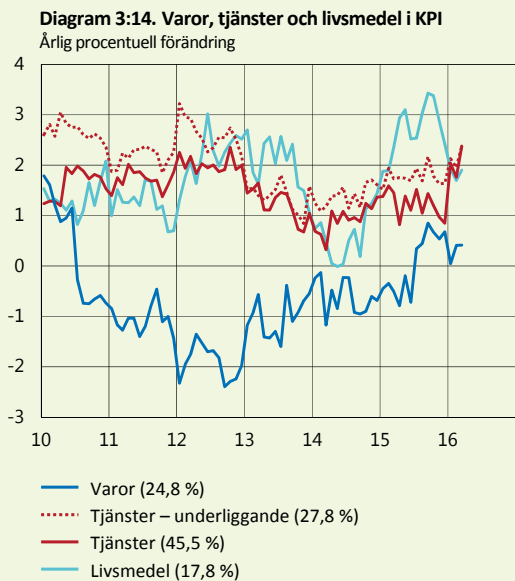
Men samtidigt har det skett en gradvis uppgång i de mer inhemska bestämda tjänstepriserna. Detta är särskilt tydligt om man tittar på ett mått som är rensat för bland annat hyror, utrikes resor och effekter av skatteförändringar.¹⁹ I detta mått har en mer trendmässig uppgång i prisökningstakten skett de senaste åren (se diagram 3:14).

¹⁷ I UND24 är KPI sammanvägt med vikter i förhållande till standardavvikelsen i respektive undergrupps ökningstakt under de senaste 24 månaderna. Ju högre standardavvikelse desto lägre vikt. I Trim85 och viktad medianinflation exkluderas 15 respektive 99 procent av de högsta och lägsta prisförändringarna. Persistensviktad inflation vägs samman med vikter från skattade autoregressiva parametrar för de olika undergrupperna i KPI. Ju högre persistens desto större vikt. I principalkomponentanalysen används den första principalkomponenten skattad från den årliga ökningstakten i de olika undergrupperna.

¹⁸ Förändringar i hushållens räntekostnader ingår inte i KPIF, KPIFXE eller HIKP och har inte heller ingått i sammanvägningen till Trim85 eller viktad median det senaste året. I UND24, faktorn från principalkomponentanalysen och det persistensviktade måttet ingår räntekostnaderna men med en lägre vikt än i KPI.

¹⁹ Anledningen till att hyrorna exkluderas är att hyresmarknaden är reglerad och att en förändring i efterfrågan troligen bara har en marginell påverkan på hyresutvecklingen. Vad gäller utrikes resor påverkas dessa förutom av inhemska faktorer till stor del av växelkursens utveckling. Förutom hyror, utrikes resor och skatteförändringar har även fastighetsskatten och telepriserna exkluderats från tjänstepriserna. Priserna på både teletjänsten och telefonerna ingick i tjänsteprisaggregatet till och med december 2015 men från och med januari 2016 ingår telefonerna i varuprisaggregatet. Detta komplicerar bilden.

Denna uppgång bedöms bero på ett stigande resursutnyttjande i den svenska ekonomin.

Anm. Undergrupperna i diagrammet utgör tillsammans cirka 88 procent av KPI. Siffrorna inom parentes anger respektive undergrupps vikt i KPI. Utöver dessa grupper ingår energipriser och hushållens räntekostnader. Måttet tjänster – underliggande avser tjänstepriser exklusive hyror, utrikes resor, fastighetsskatt och tele. Måttet är dessutom rensat för effekter av förändrade indirekta skatter.

Källor: SCB och Riksbanken

Prisökningstakten i tidigare led stiger

Utvecklingen i konsumentpriserna påverkas bland annat av hur priserna på importen och den inhemska produktionen utvecklas.

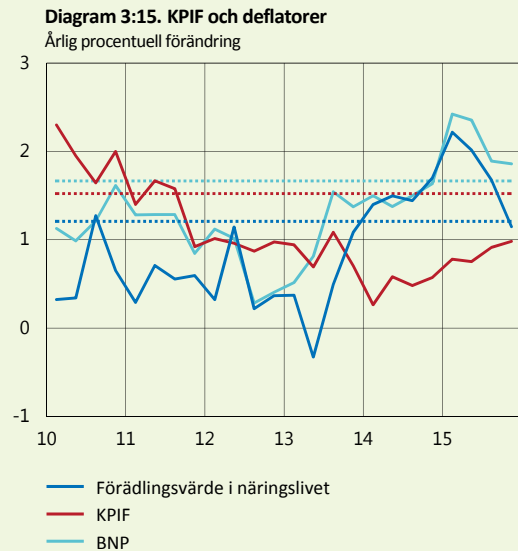
Under de senaste åren syns en uppgång i prisökningstakten i näringslivet och i hela den inhemska produktionen (se diagram 3:15). Dessa prisökningstakter är beräknade från de implicita prisindexar (deflater) som erhålls genom att dividera statistik från Nationalräkenskaperna i löpande priser med statistik i fasta priser.

Bland försörjningsbalansens komponenter är det främst de implicita prisindexarna för export och investeringar som har ökat snabbare. Inom näringslivet har prisökningstakten ökat tydligast inom tillverkningsindustrin och handeln. Prisökningstakten i näringslivet och i hela BNP har det senaste året varit högre än sina historiska snitt och högre än ökningstakten i KPIF.

Även i producentledet syns en snabbare ökningstakt i priserna under de senaste två åren. Importpriserna för konsumtionsvaror ökade snabbare än sitt historiska snitt under 2014 och 2015 (se diagram 3:16). Priserna på hemmamarknaden, det vill säga priserna på de varor som produceras och säljs i Sverige, har sedan 2013 ökat långsammare än sitt historiska snitt men en viss uppgång i prisökningstakten har skett det senaste halvåret.

Försvagningen av kronan från 2014 till mitten av 2015 bedöms vara en viktig förklaring till att även priserna i

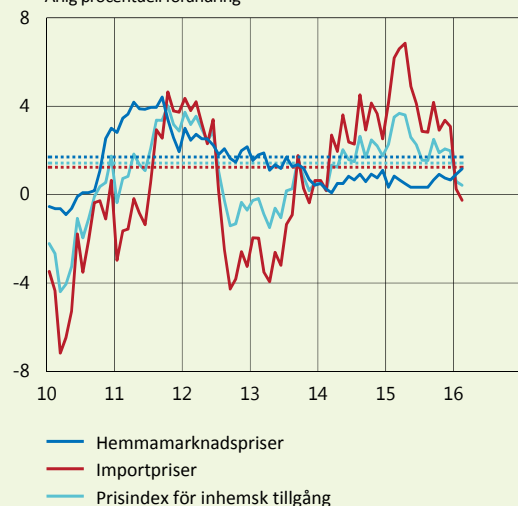
tidigare led än i konsumentledet har ökat allt snabbare på senare år.²⁰ En nedgång har skett i prisökningstakten under hösten 2015 när kronan slutade försvagas och istället började förstärkas. Men även ökningen i det inhemska resursutnyttjandet bedöms ha bidragit till en stigande prisökningstakt under det senaste året.

Anm. Streckade linjer avser genomsnittlig ökningstakt sedan 2000.

Källor: SCB och Riksbanken

Diagram 3:16. Priser på konsumtionsvaror i producentledet
Årlig procentuell förändring

Anm. Streckade linjer avser genomsnittlig ökningstakt sedan 2000.

Källor: SCB och Riksbanken

²⁰ Importpriserna ingår inte i de implicita prisindexarna för näringslivet och BNP eftersom dessa avser att mäta priserna för den inhemska produktionen. Exportpriserna ingår dock och dessa påverkas direkt av en förändring i kronans växelkurs. Exportpriser mäts i svenska kronor och eftersom priset på exporten ofta sätts på en internationell marknad ger en försvagning av kronan utrymme för högre pris mätt i kronor.